

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino preje ma upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo; in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 7. decembra 1900.

Politični oddelek.

Volitve iz V. kurije.

Prihodnji teden stopijo na volišče volilci splošnega volilnega razreda. Za ta mandat se potegujejo trije kandidati. Katoliško-narodna stranka kandiduje gosp. dr. Ivana Šusteršiča, napredna narodna stranka gosp. Luko Jelenca in socialnodemokratska stranka gosp. Ivana Kopača. Ker socialnodemokratska stranka ne pride resno v poštev, odločiti se bode volilec prav za prav le mej prvoimenovanima kandidatom.

Naše stališče glede kandidature gosp. dr. Šusteršiča je znano. Obrazložili smo je že večkrat popolnoma stvarno in od tega stvarnega stališča se tudi danes ne bomo odmaknili vzlic vsem ne ravno dostojnim grdenjem, s katerimi gotove kategorije politike pokrivajo pomanjkanje argumentov.

Mi smo bili od vsega začetka zato, naj bi katoliško-narodna stranka v peti kuriji kandidirala zopet dosedanjega poslanca dr. Kreka, čigar oseba je jamstvo, da se bodo v parlamentu zastopali interesi tistih volilcev, za katere je bila peta kurija ustanovljena. Ko se je dr. Krek umaknil in je stopil na njegovo mesto dr. Šusteršič, izrekli smo se takoj proti tej kandidaturi in kakor vemo, se prav v duhovniških krogih to naše stališče mnogostransko cdobrava.

V očigled odločne bitke, ki se bode bila prihodnji teden, se nam zdi umestno, da vsaj na kratko rekapituliramo kar imamo zoper kandidature gosp. dr. Šusteršiča v peti kuriji.

Proti kandidaturi gosp. dr. Šusteršiča specielno v peti kuriji govori princip, na katerem je zasnovan naš parlament. Pri nas ima zastopstvo interesov, in politično zreli volilci se ga krčevito drže. Meščani volijo samo može, ki vsak zase dajo jamstvo, da bodo zastopali

maščanske koristi. Aristokratski veleposestniki volijo ljudi iz svojih krogov, duhovniški veleposestniki volijo duhovnike, samo kmet je bil doslej tako kratkoviden, da je volil ljudi, katerih gospodarski interesi so njegovim nasprotni. Peta kurija je bila ustanovljena za doslej politično in gospodarsko brezpravo sloje, v tej kuriji naj bi se torej kandidirali može, ki pripadajo po svojem gospodarskem in socialnem položaju tem slojem ali vsaj može, katerih javno delovanje svedoči, da imajo razum in srce za te sloje.

Vsa čast gosp. dr. Šusteršiču, ali on ni mož za ta mandat.

Kot advokat z jako sijajnimi dohodki nima gospod dr. Šusteršič in ne more imeti razuma za želje in težnje v peti kuriji prevladajočih slojev. Vse javno delovanje gospoda dr. Šusteršiča kaže, da je vzlic vsem svojim socialnopolitičnim aluram in mnogoštevilnim obljubam vender le bourgeois od nog do glave, z dušo in telesom, in sicer bourgeois tako strogo kapitalističnega mišljenja, da malo kdo tako. To svedoči njegovi ekspenzariji. Dr. Krek razda vse, kar ima, o dr. Šusteršiču pa velja ravno nasprotje.

Nadalnji vzrok, da se sploh ne moremo sprijazniti s kandidature dr. Šusteršiča je ta, da je njegova oseba ovira zopetni ustanovitvi skupnega kluba vseh slovenskih in hrvatskih poslancev v državnem zboru. Pojasnili smo že to stvar dosti obširno. Dr. Šusteršič neče dati zadoščenja za tisto izjavo, katero so dež. poslanci katoliško-narodne stranke obžalovali in obsodili, in s katero je razžalil vso napredno narodno stranko. Napredna narodna stranka je odločno za obnovitev skupnega kluba, če se program le nekoliko premeni, a razen te premembe programa bo gotovo tudi rekla, da z dr. Šusteršičem ne sedi v enem klubu in potem je gotovo, da potegne dr. Šusteršič svoje pristaše za seboj in razbije skupni klub.

Končno pa moramo reči, da je gosp. dr. Šusteršič s svojo ponesrečeno gospodarsko organizacijo, s svojo vse obsodbe vredno gonjo zoper našo dično kmetijsko

družbo in z manipulacijami „Gospodarske zveze“ z žlindro provzročil toliko zla in je občenemu blagru toliko škode prizadel, da bi bila njegova izvolitev tudi v nasprotju z javno moralo.

Če bodo izvoljeni gg.: Povše, Pfeifer, Pogačnik, ne bo noben človek ničesar rekel. Tudi zoper osebo gosp. dr. Šusteršiča ničesar ne rečemo, ter jo spoštujemo, reči pa moramo o politiku dr. Šusteršiču, da ga ni priporočiti kot poslanca in najmanj kot poslanca pete kurije.

Rojaki!

Sto let je minulo 3. decembra, odkar se je porodil slovenskemu narodu njegov največji pesnik, katerega ceni ves narod, in s katerim se sme dičiti tudi mej tujim svetom — France Prešeren. Pesnikovo znamenitost na široko razkladati je povsem nepotrebno; istotako neumestno pa bi bilo dokazovati, da zasluži pesnik ne samo, da ga čitamo in se ž njim ponašamo, nego tudi da njegovimu geniju postavimo viden znak svojega čislanja in svoje hvaležnosti. Ta misel je vodila podpisani odbor, ko je svojedobno izdal in pozneje ponovil poziv do slovenskega naroda, da naj prilaga svoje doneske, ki bi omogočili povzdigniti pesniku dostojen spomenik v srcu slovenskega naroda, v beli Ljubljani, kjer je pesnik pel svoje nesmrtno poezije ter ž njimi naslanjal svoje sodobnike in potomce v vseh pokrajinah, kjerkoli se glasi slovenski jezik. V svojih oklicih je odbor za povzdignjenje Prešernovega spomenika pozival Slovenke in Slovence vseh stanov in vseh pokrajin, da skupno pripomorejo proslaviti pesnika, katerega pač smejo smatrati za svojega pesnika vsi člani slovenskega rodu, ob enem pa osvetliti lice tudi slovenskemu narodu, ker bi njegovo zanimanje in njegova požrtvovalnost pričala, da ve svojim zaslužnim možem izkazovati svojo hvaležnost. Pesnikov spomenik naj bi bil torej viden znak narodovega spoštovanja in njegove hvaležnosti do svojega imenitnika, — ob enem pa tudi bodrilo mladini in odraslim, da se ogrevajo o njegovem pogledu za vse one ideale, katere je gojil pesnik sam. Katera prilika pa bi bila primernejša za povzdignjenje takega spomenika kot stoletnica Prešernovega rojstva?

Odbor se je čvrsto nadejal, da bode mogel ta dan 3. decembra l. 1900. proslaviti z odkritjem spomenika. Res so se v začetku s pohvalno vnemo odzivali Slovenci in Slovenke, in zbrala se je prilična svota. Nadejajoč se popolnemu uspehu, je razpisal odbor natečaj za načrte Prešernovemu spomeniku. Tekmovalo je šest umetnikov slovenskih s sedem načrti, ki so bili vsi bolj ali manj zanimivi. Prvo nagrado je dobil gosp. Ivan Zajec na Dunaju, kateremu bi bil odbor tudi poveril izvršitev spomenika, ki ima biti kras prestolici slovenski in trajen spomenik, dostojen pesnika, kateremu bode povzdignjen, umetnika, ki ga izvrši, in naroda, ki ga svojemu pesniku postavi, ako ne bi bilo nestalo onega, brez česar se ne

da nič izvršiti — denarja. Nabrana svota ne znaša niti polovice onega denarja, ki je potreben za povzdignjenje spomenika.

Ker pa je častna dolžnost narodova, da ne zaostane započeto delo, da ne poneha z dolгим odlaganjem projektanta umetniški zanos, s katerim nam obeta ustvariti delo, ki bode ponos naroda slovenskega, obrača se podpisani odbor ponovno do celokupnega naroda slovenskega, da vsak član njegov po svojih močeh pripomore srečno dovršiti započeto delo. Odbor ve dobro, koliko narodnega davka plačujejo Slovenci, in kako žu- lijo ti davki posebno one Slovence, ki so oddaljeni od središča slovenskega in izloženi navalu tujčevemu. Ali Ljubljana ne zmore vsega, pa tudi samo Kranjska ne; saj tudi Ljubljana po mogočnosti prispeva kulturnim potrebam oddaljenih rojakov. Ker pa je Prešeren vse-slovenski pesnik, zato se obrača odbor do vseh Slovenk in Slovencev ter jih ponovno poziva, da občine, društva in posamezne osebe žrtvujejo svojim sredstvom primerno svotico v svrhu, ki bode celokupnemu Slovenstvu v ponos in moralno korist.

V Ljubljani, dné 1. decembra 1900.

Za odbor za napravo spomenika Francetu Prešernu.

Iv. Hribar, župan,

t. č. predsednik.

Rajko Perušek, c. kr. profesor, t. č. podpredsednik; **Fran Trdina**, mestni knjigovodja, t. č. tajnik; **dr. Josip Stare**, c. kr. tajnik finančne prokurate, t. č. blagajnik; **dr. Maks Pirc**, odvetnik, **Andrej Senekovič**, c. kr. gimnazijski ravnatelj, **dr. Ivan Tavčar**, odvetnik, t. č. odborniki.

Politični pregled.

Notranji položaj. — V sredo se je povrnil cesar iz Budimpešte na Dunaj in je takoj sprejel ministrskega predsednika Körberja v dolgi avdijenci. Ta avdijenca se spravlja v zvezo s položajem sedanjega ministrstva, ki je neki zelo kritičen. Körber, ki je prav v zadnjem času kazal napram Čehom prav posebno nasprotstvo, je spoznal, da on ne naredi češki obstrukciji konec, spoznal pa tudi, da poskušajo to drugi doseči in sicer na ta način, da bi ustanovili novo koalicijsko ministrstvo. Iz strastnega nastopanja nemških levičarskih krogov taki koaliciji je videti, da je sedanje ministrstvo popolnoma v oblasti nemških strank. Körber se seveda brani odstopiti. Vsled tega si hoče zasigurati vladanje s pomočjo § 14. Temu je na potu samo jedna okolnost, da je treba v državnem zboru izposlovati volitev delegacije. To pa pojde težko, kajti ne le da se temu ustavljajo Čehi, tudi Nemci nečejo o tem ničesar slišati. Tako postaja Körberjev položaj vedno nevarnejši, in češki listi že govore, da ga zadene tista usoda, kakor grofa Claryja.

Deželni zbori. — Tekom prihodnjega tedna se snidejo prvi deželni zbori. V nekaterih je pričakovati prav živahnih razprav, zlasti v dalmatinskem, v katerem bodo prišle na razpravo bosanske železnice, in v češkem, kjer se bo razpravljalo tudi o različnih aktuvelnih političnih vprašanjih. Vlada je v precejšnjih skrbih, kako izteče zasedanje deželnih zborov, zlasti ker delajo na Štajerskem na to, da se vladna predloga o davku na žganje odkloni.

Volilno gibanje je sedaj v polnem tiru. Postal je jako živahno, in boj zadobiva v nekaterih deželah uprav veli-